

Regelrådets uppgift är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Klimat- och näringslivsdepartementet

Yttrande över promemorian Ny kärnkraft i Sverige – fler möjliga platser vid kusten

Regelrådets ställningstagande

Regelrådet bedömer att förslaget uppfyller kraven i förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar.

Bakgrund och innehållet i förslaget

Förslagsställaren anger att promemorian har tagits fram mot bakgrund av regeringens långsiktiga energi- och klimatpolitiska inriktning samt ett ökat behov av fossilfri elproduktion. Det framhålls att teknisk utveckling inom kärnteknik och förutsättningar för lokalisering vid kusten motiverar en översyn av gällande geografiska begränsningar.

Förslaget innebär att de nuvarande förbuden mot att uppföra kärntekniska anläggningar inom vissa kust- och skärgårdsområden enligt 4 kap. 3 och 4 §§ miljöbalken ska tas bort. De föreslagna ändringarna innebär att förbudet mot anläggningar för kärnteknisk verksamhet inom kustområdena och skärgårdarna i Bohuslän från gränsen mot Norge till Brofjorden, i Småland och Östergötland från Simpevarp till Arkösund och i Ångermanland från Storfjärden vid Ångermanälvens mynning till Skagsudde och på Öland ska tas bort. Ändringarna innebär också att förbudet mot anläggningar för kärnteknisk verksamhet inom kustområdena och skärgårdarna från Brofjorden till Simpevarp och från Arkösund till Forsmark, utmed Gotlands kust, på Östergarn och Storsudret på Gotland samt på Fårö på andra platser än där det redan finns sådana anläggningar tas bort. Ändringarna påverkar inte prövningen av kärntekniska anläggningar i övrigt.

Det föreslås att hänvisningarna till anläggningar som omfattas av regeringens obligatoriska tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. 1 § 1 miljöbalken tas bort ur 4 kap. 3 och 4 §§. Detta innebär att sådana anläggningar inte längre omfattas av förbudet i dessa paragrafer. Förslaget omfattar kärntekniska anläggningar som anges i 17 kap. 4 a § miljöbalken.

Enligt promemorian ska ändringarna göra det möjligt för verksamhetsutövare att få tillstånd en prövning av etablering av kärntekniska anläggningar även inom områden som idag är uteslutna. Samtidigt anges att övriga krav för tillåtlighets- och tillståndsprövning enligt miljöbalken och kärntekniklagen inte förändras. Skyddet för natur- och kulturvärden enligt miljöbalkens bestämmelser, särskilt 2 kap. 6 § och 4 kap. 1 §, ska fortsatt tillämpas i det enskilda fallet.

I promemorian anges att de föreslagna ändringarna ger ökade möjligheter att lokalisera kärntekniska anläggningar på fler platser vid kusten än i dag. Det framhålls även att teknisk utveckling, bland annat mot mindre modulära reaktorer, bedöms motivera ett större antal möjliga lokaliseringsplatser än tidigare.

I promemorian anges att ändringarna syftar till att skapa bättre förutsättningar för en fortsatt elektrifiering och en effektiv klimatomställning genom att stärka kraftsystemet. Det framhålls även att möjligheten att lokalisera kärnteknisk elproduktion där den gör störst nytta kan bidra till ökad resurseffektivitet och ett mer välfungerande kraftsystem.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Konsekvenser för företag

Av konsekvensutredningen framgår att förslaget i första hand berör företag som kan komma att investera i kärntekniska anläggningar samt deras leverantörsled (projektering, bygg, teknik, drift och underhåll). Indirekt berörs företag i lokala/regionala värdekedjor (logistik, service, boende, besöksnäring) samt verksamheter vars förutsättningar kan påverkas av lokalisering och skyddszoner.

Enligt promemorian berör de föreslagna ändringarna främst de företag som har intresse av att ansöka om tillstånd att uppföra och driva kärntekniska anläggningar, genom att det blir möjligt att etablera sådana anläggningar på fler platser än i dag inom vissa kustområden. Ändringarna anges skapa förutsättningar för ytterligare investeringar i kärntekniska anläggningar och ge bättre planeringsförutsättningar för företag som vill investera i sådan verksamhet, inklusive sådana som avser mellanlager och slutförvar.

Det framgår att investeringar i kärntekniska anläggningar är långsiktiga och att tillstånden förutsätter finansiering även för nedmontering och rivning av reaktorena samt omhändertagande av det använda kärnbränslet. Promemorian anger att de föreslagna ändringarna också öppnar för ny planering av kraftsystemet, vilket kan sänka systemkostnaden, samt att även andra elnätsföretag än affärsverket Svenska kraftnät kan beröras vid anslutning av nya anläggningar. Kostnaderna för Strålsäkerhetsmyndighetens granskning av tillståndsansökningar finansieras genom avgifter från sökanden, liksom vissa beredskapskostnader genom beredskapsavgifter från tillståndshavare. Svenska kraftnäts verksamhet finansieras i huvudsak genom avgifter.

Om förslagen leder till att nya kärntekniska anläggningar etableras kan det enligt promemorian påverka företag både positivt och negativt. Positiva effekter lyfts för företag vars tjänster kan komma att behövas under projektering, byggande, drift, underhåll, nedmontering och rivning, samt för företag som kan ingå i industriell symbios med kärntekniska anläggningar, exempelvis kopplat till produktion av vätgas eller andra fossilfria flytande bränslen. Därigenom kan även företag vars tjänster kan behövas vid projektering, byggande, drift, underhåll, nedmontering och rivning få affärsmöjligheter. Negativa effekter anges kunna uppstå för företag inom areella näringar eller för företag som baserar sin verksamhet på natur-, kultur- och upplevelsevärden. Konsekvenserna för jord- och skogsbruksföretag samt fisket bedöms i promemorian som begränsade.

Promemorian framhåller att det alltid kommer att krävas en prövning i det enskilda fallet innan en kärnteknisk anläggning kan komma till stånd. Det anges att ändringarna i sig inte medför någon direkt påverkan, utan att effekterna uppstår först om det senare lämnas in och beviljas tillståndsansökningar för specifika lokaliseringar. Sammantaget beskrivs konsekvenserna för företag som potentiellt både positiva och negativa, där utfallet beror på om och var nya kärntekniska anläggningar etableras samt vilken typ av företagsverksamhet som finns i anslutning till de berörda platserna.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026, utan övergångsbestämmelser, vilket innebär att möjligheten för berörda företag att ansöka om tillstånd inom de aktuella områdena ska gälla från denna tidpunkt.

Motivering till Regelrådets ställningstagande

Regelrådet bedömer att bakgrunden till förslaget är tydligt redovisad och att det framgår vilket syfte som ändringarna avser att uppfylla. Regelrådet bedömer att sambandet mellan förslaget och regeringens energi- och klimatpolitiska inriktning, inklusive behovet av ökad produktion av fossilfri el, är tydligt redovisat i promemorian. Det framgår även att om ändringarna inte genomförs kan lokalisering av kärntekniska anläggningar förhindras, vilket enligt promemorian kan medföra behov av ökad utbyggnad av elöverföringsnät med ökade kostnader för elöverföringssystemet. Beskrivningen av problem och syfte bedöms som godtagbar.

Det framgår vilka bestämmelser i miljöbalken som ändras, vilken typ av anläggningar som omfattas och från vilken tidpunkt som ändringarna föreslås gälla. Förslagsställaren redogör även för att övrig prövning enligt gällande regelverk kvarstår.

När det gäller konsekvenser för företag lämnas en relativt utförlig beskrivning av vilka typer av företag som kan påverkas positivt respektive negativt om nya kärntekniska anläggningar etableras. Det framgår att förslaget är av övergripande karaktär och inte i sig medför direkta konsekvenser, utan att påverkan uppkommer först i samband med framtida tillståndsprövningar. Regelrådet bedömer därmed att även om konsekvenserna i viss mån är beroende av framtida förutsättningar så framgår konsekvenser till följd av förslaget. Regelrådet finner beskrivningen av berörda företag tillräcklig utifrån förutsättningarna i ärendet.

Regelrådet konstaterar att förslagsställaren redovisar att förslaget kan medföra både positiva och negativa konsekvenser för företag beroende på verksamhetens inriktning och lokalisering. Det framgår exempelvis att investeringar i kärntekniska anläggningar kan skapa affärsmöjligheter för leverantörs- och teknikföretag, samtidigt som påverkan kan uppstå för aktörer inom besöksnäringen eller areella näringar vid etablering på berörda platser. Regelrådet bedömer att detta ger viss förståelse för bredden av möjlig påverkan.

Mot bakgrund av att förslaget är av generell karaktär, och där konsekvenserna i huvudsak aktiveras först genom efterföljande tillståndsprövningar, finner Regelrådet att redovisningen är tillräcklig för denna typ av förslag.

Även om de direkta effekterna för företag uppstår först i kommande tillståndsprövningar innebär den föreslagna lagändringen att fler kustnära lokaliseringar kan bli aktuella för kärntekniska anläggningar. Detta kan på sikt ge upphov till betydande industriella investeringar och affärsmöjligheter för företag inom bland annat bygg- och anläggning, teknisk drift och underhåll samt aktörer inom energi- och utvecklingssektorn. Samtidigt kan den geografiska öppningen ge upphov till intressekonflikter i områden där företag inom natur-, kultur- eller upplevelsebaserad verksamhet är verksamma. Konsekvensutredningen återger att sådana effekter är platsberoende och att en fullständig bedömning behöver ske i samband med enskilda tillståndsprövningar. Regelrådet bedömer att denna nivå av konsekvensbeskrivning är godtagbar för ett övergripande regelförslag av detta slag.

Regeringen föreslår att förbuden mot anläggningar för kärnteknisk verksamhet i vissa kustområden tas bort samtidigt som prövningen i övrigt inte förändras. Syftet anges vara att stärka kraftsystemet och möjliggöra elektrifiering och klimatomställning, där kärnkraftens roll och teknikutveckling lyfts som motiv. Sammantaget bedömer Regelrådet att beskrivningen av problem och syfte är godtagbar.

Om inga ändringar görs kvarstår gällande förbud, vilket innebär att lokalisering inte kan prövas i områden som i det enskilda fallet kan vara lämpliga, med risk för långsammare utbyggnad och ökade behov av elöverföring. Beskrivningen av konsekvenser om ingen åtgärd vidtas bedöms som godtagbar.

Utöver nollalternativet redovisas inga utvecklade alternativa utformningar av förslaget. Regelrådet bedömer alternativa lösningar som bristfälligt beskriven.

De berörda företagen beskrivs som investerande aktörer i kärntekniska anläggningar och deras leverantörsled samt, indirekt, lokala och regionala tjänster; även verksamheter som kan påverkas negativt vid vissa lokaliseringar berörs. Beskrivningen av berörda företag bedöms som godtagbar.

Möjliga kostnader för företag beskrivs, bl.a. avseende markrättigheter, elnätsanslutning och beredskap, liksom byggskedets störningar som kan beröra andra företag; på intäktssidan anges uppdrag i leverantörsled, lokala tjänsteffekter och möjlig industriell samverkan. Kvantifiering saknas dock. Den sammantagna bedömningen av påverkan på företagens kostnader och intäkter är att den är godtagbart beskriven.

Det anges att tillgång till fler möjliga lokaliseringar kan göra att fler aktörer blir aktuella och att marknaden därmed blir mer konkurrensutsatt. Förslagets påverkan på konkurrens beskrivs godtagbart.

En särskild genomgång av små och medelstora företag saknas; beskrivningen avser främst företag generellt. Detta innebär att beskrivningen av särskilda hänsyn till små och medelstora företag bedöms som bristfällig.

En samlad redogörelse för vidtagna åtgärder i syfte att begränsa kostnader och andra negativa effekter för företag framgår inte. Beskrivningen av åtgärder för att begränsa kostnader och andra negativa effekter bedöms därmed som bristfällig.

Tidpunkten för ikraftträdande redovisas och motiveras, men särskilda informationsinsatser gentemot företag beskrivs inte. Delaspekterna särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser bedöms som bristfälliga.

Hur och när konsekvenserna för företag ska utvärderas beskrivs inte. Därför anser Regelrådet att beskrivningen av hur och när konsekvenserna kan utvärderas är bristfällig.

Det framgår att förslaget inte påverkar Sveriges åtaganden i förhållande till EU och att uppgift om att gå utöver minimikraven saknas. Den sammantagna bedömningen från Regelrådet är att beskrivningen av överensstämmelse med EU-rätten och om förslaget går utöver minimikraven är godtagbar.

Regelrådet finner att förslaget uppfyller kraven i förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar.

Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 10 december 2025.

I beslutet deltog Anna-Lena Bohm (ordförande), Helena Fond, Hans Peter Larsson, Roland Sigbladh och Lars Silver.

Ärendet föredrogs av Anna Nilsson

Anna-Lena Bohm

Ordförande

Anna Nilsson

Föredragande